

[Harald Nielsen.]

fleste ganske klart, at en Afhjælpning af denne Mangel er en Nødvendighed, ikke blot for Landbrugets, men ogsaa, og maaske nok saa meget, for hele Samfundets Skyld, idet hele vor Erhvervsøkonomi er bygget op med en stor Landbrugsproduktion og Eksport som den nødvendige Forudsætning.

Hvad er nu Aarsagen til denne Mangel paa Arbejdskraft i Landbruget? Jeg mener, som nævnt, ikke, at Ferispørgsmaalet og den lidt længere Arbejdstid i Landbruget her spiller nogen nævneværdig Rolle. Jeg mener, Fejlen ligger andetsteds, og at man her kan sondre mellem to Sæt Hovedaarsager, nemlig nogle, der er af mere øjeblikkelig og foreløbig Karakter, og andre, hvis Rødder gaar dybere, og som er af mere varig Beskaffenhed.

Til de mere tidsbestemte Aarsager regner jeg de ekstraordinært store Indkaldelser til Militæret og C. B.-Tjenesten. Herigenem og for øvrigt ogsaa gennem Tørve- og Brændselsproduktionen er der beslagnet en stor Del af den unge Arbejdskraft, som Landbruget normalt beskæftiger. Dette virker stærkt generende i Øjeblikket og kan for indeværende Aars Arbejdsforhold blive alvorligt nok. Men der er dog den Trøst, at disse Forhold maa antages at rette sig i Løbet af et forholdsvis kort Aaremaal. Anderledes ser det imidlertid ud med de Vanskeligheder, der har deres Rod i den lave Fødselsprocent for Aar tilbage. Statistisk Departement har for nylig foretaget en Beregning af Aldersfordelingen paa Befolkningen over 5 Aar, og heraf fremgaar det, at der fra 1945 og fremover vil ske en gradvis Nedgang i de unge Aldersklasser, saaledes at naar vi kommer til Aaret 1950, vil der mangle 21 000 Karle og 22 000 Piger i Aldersklasserne fra 15 til 25 Aar — netop de Aldersklasser, der har saa stor Interesse for Landbruget. Til Gengæld er der saa en stærk Stigning i de ældre Aldersklasser.

Man er altsaa nødt til at se den Kendsgerning i Øjnene, at der i de kommende Aar vil være en Nedgang i de unge Aldersklasser, og jeg kan ikke se rettere, end at Konsekvensen heraf maa være, at Landbruget indretter sig paa at benytte ældre og gift Arbejdskraft i større Udstrækning, end man tidligere har været vant til. Ganske vist vil der senere komme en Stigning i de unge Aldersklasser, paa Grund af at Fødselsaargangene under Krigen har været ekstraordinært store; men Virkningerne heraf melder sig først rigtig omkring 1960 og har derfor ingen Interesse ved Over-

vejelsen af Stillingen i Dag og i de nærmest kommende Aar.

Det er imidlertid ikke alene ung Arbejdskraft, men Arbejdskraft i det hele taget, som det er vanskeligt for Landbrugsbedrifterne at faa. Der maa altsaa være en anden og permanent Aarsag til Vanskelighederne, ud over den lige nævnte Nedgang i de unge Aldersklasser, og det er der efter min Formening ogsaa — og hermed er jeg naaet til det, som for mig at se er Hovedgrunden til Kalamiteten, nemlig de økonomiske Forhold i Landbruget, sammenlignet med Forholdene i andre Erhverv.

En Undersøgelse viser nemlig, at der i Takt med Konjunkturerne forekommer ret store Svingninger i Landbrugets Arbejdsstyrke, saaledes at Vanskelighederne med at skaffe Arbejdskraft ingenlunde er noget helt nyt Problem for Landbrugerhvervet. Jeg kan saaledes nævne, at fra 1923 til 1930 øgedes den samlede Arbejdsstyrke i Landbruget fra 463 000 Helaarsarbejdere til 500 000 Helaarsarbejdere, en Tilstrømning af Arbejdskraft til Landbruget, som utvivlsomt hang sammen med, at Landbruget mod Slutningen af 20erne havde relativt gode Kaar. Da saa Krisen i 1930erne satte ind, gik det den modsatte Vej. Arbejdskraften strømmede til de mere gunstigt stillede Byerhverv, saaledes at Antallet af Helaarsarbejdere i Landbruget i 1938 gik helt ned til 456 000, altsaa endogsaa under Tallet i 1923.

Nu skulde man efter dette rent umiddelbart tro, at den forbedrede Rentabilitet i de senere Aar kunde virke til at drage ny Arbejdskraft til Landbruget. Saadan er det imidlertid ikke gaaet — tværtimod. Statistisk Departements Undersøgelser fortæller os, at den faste Medhjælp i Landbruget fra Sommeren 1939 til Sommeren 1944 er blevet reduceret med omkring 33 000 Personer.

Forklaringen herpaa er naturligvis at søge i Krigs- og Besættelsestidens helt ekstraordinære Forhold, der bevirkede, at selv om Landbrugets Betalingsevne øgedes, var der dog andre Arbejdspladser, der havde en endnu større Betalingsevne — Tøvmoser og Brunkulslejer f. Eks. Og nu da Krigen er sluttet, har Landbruget straks, som det første af alle Erhverv, maattet tage en generel Prisnedgang paa sine vigtigste Salgsvarer, noget, der naturligvis ikke har øget Erhvervets Evne til at drage Arbejdskraft til sig.

For, alt taget i Betragtning, er der for mig ingen Tvivl om, at Landbrugets økono-